

הצעה לסדר - הסדרת מערך החינוך לגיל הרך - מועצת עיריית תל אביב יפו - 20 ליוני 2011

פתיחה:

אדוני ראש העיר, חברי וחברותיי ממועצת העירייה, קהל נכבד, אנשי חינוך, גננים וגננות והרים יקרים.

היום הנני מתכבדת להעלות הצעה לסדר שמטרתה להסדיר את מערך החינוך לגיל הרך.

בכוונתי להציג בקצרה חלק מהחסמים והבעיות הקיימים בתחום, לא רק בעיר אלא גם בארץ.

בכוונתי לקבל את אישורכם להקים רשות חינוך עירונית, שתתוקצב כבר בשנה הקרובה, ואשר תרכז את כל המידע, הכלים והסמכויות הדרושים לקידום מערך גני ילדים לגיל הרך בעיר.

חזון העיר מגדיר את תל אביב יפו כעיר לכל החיים, כשאישרנו את החזון - שמנו את התושב וצרכיו במוקד העשייה העירונית. תל אביב אמנם בת 102 ויפו גילה נמדד באלפים רבים, אבל הודות לחזון ומימושו העיר צעירה יותר מתמיד. אנחנו זוכים להגירה חיובית של צעירים ומשפחות - יותר ויותר ילדים נולדים בעיר והמשפחות בוחרות להישאר בה.

זאת מציאות מבורכת, אבל, זו גם מציאות שמחייבת הערכות ומתן מענה לצורך הכי בוער והכי יקר למשפחות הצעירות - הטיפול בפעוטות ומציאת המסגרת המתאימה לגיל הרך והמכריע על המשך התפתחות הילד.

את הצורך בהסדרת מערך החינוך לגיל הרך העליתי למועצה לראשונה בשנת 2004 כאשר נחשפתי בזכותה של אחותי, אם לשלושה פעוטות למחסור במסגרות חינוך. בשנת 2006 שוב העלתי הצעה בעניין וגנתי אותה לאחר שראש העירייה הסכמים לפתוח גני ילדים חדשים בשלוש שכונות בעיר. מאז העירייה פותחת מידי שנה גנים חדשים, אלא שלפעמים זה מאוחר מידי או מעט מידי ובנימה אישית איידע שאחותי עזבה להרצליה ואחי לפרדס חנה ורק בגלל הסיודור לילדים וכמותם עשרות משפחות שמהגרות בנקודה הזו שקריטית לעיצוב המשך חייהם.

בשנת 2009 הצבתי את נושא פיתוח הגיל הרך כתנאי לכניסתה של מרצ לקואליציה ומאז אני פועלת ללא לאות בנושא במישור המקומי והארצי, זאת תוך שיתוף פעולה עם ראש העירייה והנהלתה ובעיקר עם ארגוני הגנים, גננות והורים וגם חברי כנסת ומשרדי ממשלה.

בימים אלו, מחצית קדנציה, ראוי לבחון לא רק את ההשגים אלא גם את המטרות לעתיד. אני שמחה שאני חברה במועצה אשר פועלת לקידום העיר בכל התחומים, ולעשייה הזו יש תוצאות נראות לעין.

גם בתחום הגיל הרך ניתן להצביע על הישגים ובראשם נושא החינוך לגיל הרך הפך לשיח לאומי שמחלחל לתוך מערכת קבלת ההחלטות. חברי הועדה המקומית יכולים להעיד על חשיבות הנושא גם בהיבט הפרקטי. ואכן, בעיריית תל אביב יפו נעשית עשייה משמעותית. מעטות הן הערים בהן נפתחים מדי שנה 15-20 גנים עירוניים חדשים כפי שקורה בתל אביב יפו בשנים האחרונות. הגנים העירוניים הללו פועלים ברמה גבוהה תחת פיקוח עירוני, במחיר מסובסד ולשביעות רצון ההורים ועל כך יעידו הביקושים הגדלים למסגרות העירוניות.

אולם, אליה וקוץ בה. ככל שאנו משתפרים ומעניקים יותר מענים, כך עולים הביקושים. העירייה מרחיבה את היקף המסגרות לגילאי 3 ומעלה, אבל הילדים ממשיכים להיוולד בני יומם. למרות שהשנה בספטמבר נפתח 27 כיתות גן חדשות, נחצה את רף 400 הגנים העירוניים, למרות זאת, 600 ילדים רובם בגילאי טרום טרום, סורבו ונדחו ורבים אחרים אינם מרוצים בעיקר בשל מיקום מרוחק של הפתרון שניתן להם.

בנוסף לכך, כ-1000 ילדים נדחים מידי שנה ממעונות היום הציבוריים בעיר, בשל מיעוט מסגרות, פריסה חלקית בעיר והעדר מקומות פנויים. אומנם אפשר להצביע על עשייה בתחום. פתחנו 2 אשכולות חדשים בארלזורב, ובדיזנגוף. יפתח עוד מעון גדול באוניברסיטה ומעונות קיימים עתידים להתרחב במעט. הנהלת העיר גם אישרה הקצאת קרקעות חומות לעניין והגשנו בקשות לתמיכת תמ"ת לבניית מוסדות נוספים. אנחנו עושים אבל הצורך גדול יותר מכפי הנעשה. וזו עובדה!!!!

בהעדר מענה מלא של הרשויות לצרכים, לתוך הפער הזה שקיים במציאות, נכנסים הגנים הפרטיים כמספקי שירות ציבורי חיוני. חלק גדול של המסגרות הפרטיות אינו ברשיון ולכן אין עליהם פיקוח של הרשויות. החלק הגדול שלהם איכותי, ומבוקש על ידי ההורים. אבל גם האיכותיים ביותר בפרמטרים כאלה ואחרים עשויים להמצא בסכנת סגירה ולו מפני שלוקח לפחות שנה להוציא רשיון ועל פי רוב אפילו שנתיים ובסופו של יום מקבלים היתר לשימוש חורג לתקופה של חמש שנים עם אפשרות להארכה מקסימלית של 5 שנים נוספות. המשמעויות ברורות: הגנים נודדים ממקום למקום כל כמה שנים, העלויות הכרוכות במעבר ובהיתרים גבוהות ביותר. ועל כל אלה יש להוסיף את התביעה העירונית שמביאה אותם למשפט כעבריינים פליליים על חוקי התכנון והבנייה ולעיתים הקנסות שפוסק בית המשפט עולות כדי מאות אלפי שקלים. כל זה מגולגל ע כיס ההורים. כל התהליך הזה גורם לגנים לחיות במחשכים מפחד הביורוקרטיה, הרשויות ובעיקר מפחד השכנים.

במסגרת ההצעה לסדר אציין את החסמים העיקריים המונעים קיומן התקין של המסגרות הנחוצות כל כך לגיל הרך ועם קצת סבלנות נגיע גם למה צריך לעשות.

1. מדינת ישראל לא השכילה להגדיר בחוק את נושא החינוך לגיל הרך ואת אחריות הרשויות למתן מענים. התחום מפוצל ברמה הממשלתית. משרד החינוך אחראי על החינוך במדינה, משרד התמ"ת אחראי על מתן מענה לאמהות עובדות ומכאן על מעונות היום, העירייה אחראית על מתן רשימות שימוש חורג, ומשרד הפנים על אישור ייעודי קרקעות. וגם בעירייה עוסקים בתחום: מינהל שירותים חברתיים, מינהל החינוך, מינהל ההנדסה, יובל חינוך ואפילו אגף לנוער ומתנ"סים. עקרונית - אין לנושא הורה אחראי. אין תיקצוב לגיל הרך אין פיקוח ולמעשה אנו חווים פיצול והעדר אסטרטגיה בתחום.
2. כל הפעילות בתחום הגיל הרך (בתחום שאינו באחריות הרשות) נעשית על בסיס אידאולוגי או עסקי. העירייה נותנת מענים כפי יכולתה לגילאי טרום וטרם חובה. ארגוני הנשים פותחים את מעונות היום כסיוע לנשים לצאת לעבוד, וגננות פרטיות נותנות מענה לביקוש של הורים לגנים לפעוטות. אין יד מכוונת, המדינה אינה ערוכה לפקח על האיכויות טרם נוצרה פלטפורמה חוקית סבירה לפעילות.
3. גם בחוק התכנון והבנייה חסרה ההכרה בצרכי מעונות יום וגני ילדים. בהעדר הגרה תב"עית המאפשרת את פעילות הגנים, הם נאלצים לבקש היתר לשימוש חורג. כאילו שילדים הם שימוש חורג למגורים. התהליך מורכב, יקר, מסובך ורוב המפעילים פותחים את הגן לפני שקיבלו את ההיתר הנכסף והופכים לעבריינים בעל כורחם.
4. חלק מהמחסור בפתרונות נובע מכך שאין מבנים מתאימים לגנים לפעוטות. (אם קשה להשיג דירה ברת השגה בעיר, חישובו על גננת שמחפשת גן בר השגה רצוי עם חצר צמודה). אין מספיק מבנים המתאימים לגנים לפעוטות. מאחר ומדובר בשימוש חורג הרי נכפה עלינו שימוש זמני וחייבים לדוד מידי כמה שנים.

התוצאה – הפעלת גני ילדים בניגוד לחוק בבתים ודירות פרטיות. השנה בלבד פנו אלי בבקשת SOS 18 גנים שצווי סגירת תלויים ועומדים נגדם. הם עבריינים רק בגלל המבנה החוקי כמו שהסברתי קודם. סה"כ יש היום בעיר 30 גנים פרטיים בסכנת סגירה ואם לא נסייע להם לפעול במסגרת החוק הם יסגרו עוד 1000 ילדים יחפשו מענה – ואין מענה חלופי.

5. העדר בסיס מידע מרכזי לשימוש ההורים או הרשויות. הורה המעוניין לרשום את ילדיו לגן פרטי, מעון או משפחתון צריך לאסוף את כל המידע בעצמו ולהעריך את איכות המסגרות לבד. הרשות לא יכולה לדעת איפה יש עודפי רישום ואיפה יש מקומות פנויים, מה רמת הגנים (אפילו באלמנטים בסיסיים של בטיחות), מה הצפי של הביקושים לגנים העירוניים ועוד. במצב זה קשה יותר לתת מענה מיטבי ורמת שירות גבוהה לתושבים.

כיצד מתמודדות הערים האחרות עם החסמים שמניתי??? אתן כמה דוגמאות להמחיש כי ערים שונות לקחו את המושכות לידיהן

עיריית רעננה מאפשרת הקמת גן בכל דירות המגורים בעיר. תוכנית המתאר מגדירה את הגנים כשימוש מותר בדירות ובכך סוללת את הדרך לפעילות חוקית של גני הילדים. העירייה עצמה אינה מפקחת על רמת הגנים ואין מנגנון שמבטיח איכות ובטיחות.

עיריית נתניה מינתה אחראית חינוך לגיל הרך העוסקת בתיאום בין הגורמים העירוניים השונים ובין המעונות. בנוסף העירייה מקצה קרקעות ציבוריות לגני ילדים פרטיים בשיטת ה BOT או בהשכרה נכסי עירייה דרך החברה הכלכלית. גני BOT קיימים גם במודיעין. **במודיעין** קיימת גם עמותה עירונית המאגדת את הטיפול במסגרות הפרטיות, מקפידה על תנאי סף בגנים החברים בעמותה ומעניקה שרותי יעוץ והדרכה.

מוא"ז משגב מעודדת הטמעת תקן בינלאומי במסגרות הגיל הרך בשיתוף עם אונ' חיפה והיא ידועה באיכות מוסדותיה לכל הגילאים, החל מלידה.

יש דוגמאות נוספות וגם אם אין עדיין דגם תפעולי הנותן מענה למכלול הנושאים הכרוכים בנושא, הרי שזה רק מוכיח שיש לנו מה לעשות בעניין ולכן, אני חוזרת אל הצעתי לסדר ומבקשת ממועצת העיר תל אביב יפו, לאור הבעיות והאתגרים הקיימים בתחום, להסדירו, באמצעות הקמת רשות או יחידה לגיל הרך (וזאת בדומה למערך המתייחס לצעירים בעיר, אשר שזוהו כפלח משמעותי ומקבלים התייחסות מיוחדת)

ברשותכם ובעיקר בתמיכתכם :

היחידה הזו תאגם משאבים ועשייה ברמה המקומית, ראשית כדי שנפתור את בעיותינו אנו ושנית כדי שניצור השפעה מכריעה ברמה הארצית – ונביא לפתרון הבעיות שמניתי לעיל ואחרות שהזמן קצר מלפרטן.

יחידה כזו תאפשר לשדרג את רמת השירותים לפעוטות והוריהם ותאפשר לנו להוביל גם בכל הקשור לשירותי חינוך מלידה. אכן האחריות החוקית מתחילה מגיל חובה אבל הילדים נולדים בגיל 0 והוריהם זקוקים לפרונות החל משנתם הראשונה.

היחידה תפעל בראיה כוללת תוך תיאום בין כל הגורמים העירוניים כולל בהיבטי תכנון ורישוי, אך גם בהיבטים של איכות, תוכן ופיקוח פדגוגי. היחידה תפעל ליצירת רצף חינוכי בין המסגרות השונות: הציבוריים, הפרטיים והעירוניים.

היחידה תפעל ליצירת בסיס מידע ונתונים, למיפוי הקיים ולמיפוי איזורי מחסור, לביסוס פורום חינוך לגיל הרך, להקמת פורום הורים, לבניית רצף תוכניות וליצירת תשתית מידע להורים ולמפעילי הגנים.

אני קוראת לכ ידידי חברי המועצה, לאשר את הצעתי להוכיח כי עיני נבחרי הציבור אינם נשואות רק למגזרים עתירי ממון אלא גם למתן שירותים למשפחות עם ילדים. אישורכם יאפשר ישומה של תוכנית עבודה כבר במסגרת תקציב 2012.

בנוסף, אנו נדרשים לתת יד ותמיכה מידית לגנים הפרטיים ולפיכך, המועצה מתבקשת להנחות את מהנדס העיר לפעול במסירות ובנחישות להבאת כל הבקשות להיתרים לגני ילדים, לשמיעת התנגדויות וכיוב', בעדיפות ראשונה, במסגרת הועדה המקומית.

המועצה מתבקשת להנחות את היועץ המשפטי לעירייה לנקוט מידה של חסד באכיפה ולהנחות להפחית בדרישת הקנסות המוטלים על גני הילדים שעומדים בסופו של יום בדרישות ההיתר, גם אם באיחור. עלינו לזכור כי קנסות בהיקפים של מאות אלפים ימוטטו את הענף או את ההורים .

אישור המועצה להצעה והנחיית הגורמים המקצועיים כמבוקש יאפשר לעירנו להיות לא רק עיר לכל החיים, אלא גם עיר למשפחות עם ילדים שהם טעם החיים.

בתודה

מיטל להבי

ס. רה"ע תל אביב יפו